

БЮЛЕТЕНЬ

Українського Визвольного Руху

Bulletin of the Ukrainian Liberation Movement

Bulletin der Ukrainischen Befreiungsbewegung

1953 р.

Періодичне видання

ч. 13

Час діяти

Є незаперечним, що еміграція, якщо вона хоче не на словах брати участь в антибільшовицькій боротьбі, перш за все повинна мати якийсь єдиний політичний центр. Наче б то такий центр у вигляді КЦАБ-у (Координаційного Центру Антибільшовицької Боротьби), існує, начебто працює, має потужну радіостанцію і т. інш. Але сказати, що цей Центр є дієвим органом емігрантської політичної думки, ніяк не можна. Що Центр називає себе лише координаційним, «що він має перейти в політичний», від цього не легше, бо практична робота стоїть на місці. Нема ні спільного часопису, ні навіть якогось періодичного бюлетеня для широкої еміграційної громадськості, яка про роботу КЦАБ'а мало що знає. Для прикладу візьмемо січневий пленум КЦАБ-у. Пленум засідав щось з півмісяця і в наслідок громадськості була повідомлена, що пленум був зайнятий питанням прийому до Центру нових організацій... А чим закінчилось це «занятіє» прийому, пленум не знайшов потрібним будучо повідомити. Тільки чутки пішли, що якісь 4 організації від 30. 4. 53 року прийнято до Центру. Але запитайте ці організації, чи вони сповіщені про це, чи вони знають про свій вступ до Центру, вам жадна не відповість. Більш того, учасники пленуму теж не мають однастайної думки про те, що саме вирішив пленум. Такі рішення можна знайти, хіба що у грецьких Піфій. Це є зразок бюрократизму і нетактовного ставлення до еміграції в цілому. Або КЦАБ є представник політичної еміграції, і тоді він свої справи мусить творити не потайки, в тиші кабінетів, або він є купка урядовців, що нічого спільного з емігрантською масою не має. Ми розуміємо тяжкі і складні умови, в яких проходить робота КЦАБ-у. Але без кінця займатися справами внутрішнього життя організацій, що

входять в КЦАБ, справами по суті дрібними і непринциповими, — це прямий шлях до дискредитації самої ідеї консолідації антикомуністичних сил і шлях до того, аби в самий КЦАБ був забитий осиковий кіл. Ніякі обставини, ніякі впливи, ніякі заговорені інтриги не можуть примушувати учасників КЦАБ-у до того, аби він сам себе компромітував. Або буде утворений Еміграційний Політичний Центр, гідний поваги і свідомий своїх завдань, як штаба антибільшовицької боротьби, або Центру не потрібно. КЦАБ стоїть напередодні чергового пленуму, і нам зовсім не байдуже, чи буде подолано на цей раз нерішучість, тупцювання на місці і КЦАБ вийде на шлях конкретної діяльності, чи знов місячна «Регіна» впише нові сумні рядки в історію творення Еміграційного Центру.

А час нерівний: перед нами пройшли знаменні події; приход до влади в США Айзенгауера, смерть Сталіна, нервові хитання сталінських спадкоємців і введення ними в гру найсильніших козирів краплених карт кремлівських шулерів, а саме: інсценування політики «спуска комунізму на тормозах». Козирі це дуже небезпечні, бо вони мають метою «пряником» в радянському населенні розмагнітити волю до спротиву, а зовні штовхнути вільні держави до союзу і примирення з СРСР.

Самі цього не відчуваючи, ми, може бути, стоїмо на поворотному пункті сучасної історії, коли комунізму завдано тяжкого вдару, який при енергійній і самовідданій роботі антикомуністичних сил може перетворитися на удар смертельний. В світлі цього відповідальність еміграції зростає і вона мусить змобілізувати все живе, вжити усіх заходів впливу, аби шалений хід кремлівських проїдисвітів був битий. І чи ми не маємо права запитати

КЦАБ, що ним робиться у зв'язку з новою політичною ситуацією, які накреслено плани, хто і як має здійснювати їх. Еміграція на роздоріжжі: нею керують десятки «пророків», а КЦАБ, нібито покликаний до керівництва, мовчить або проводить завзяту боротьбу всередині себе. КЦАБ засів у ствоєрідний бест, з якого не висовує голови, і в який нікого не впускає. Є невідкладні завдання, а нема кому виконувати їх. Констатуючи цей сумний стан речей, еміграція вимагає від КЦАБ-у рішуче повернутися лицем до сучасних подій, повернутися, як активний учасник боротьби і певна політична сила. Політична еміграція явно провалюється на іспиті її політичної зрілості, і треба бити на сполох. Треба відкинути антикомуністичне сюсюкання окремих організацій, партій, груп, бо це нікому не потрібно; за цим ховаються часто дрібненькі і підленькі особисті інтереси, які нічого спільного з визвольною справою не мають, а треба через єдиний Політичний Центр діяти.

На наш погляд обставини конче вимагають від КЦАБ-у таке:

1. КЦАБ повинен мобілізувати усю увагу на залучення і згуртування навколо себе усіх здорових сил еміграції. Чому б, наприклад, членам КЦАБ-у не практикувати відвідування окремих емігрантських груп і переведення в них певної роз'яснюючої роботи. А робиться навпаки — КЦАБ стоїть осторонь навіть таких подій, як конференції емігрантських організацій.

2. Треба поширити склад Центру і цим оживити і підсилити його роботу. Це є невідкладна вимога політичної ситуації. Без цього КЦАБ-ові загрожує природній занепад, а еміграції в цілому відхід на позиції глядачів і ізоляція від загального світового антикомуністичного фронту.

3. Перетворити врешті-решт Координаційний Центр в Політичний, розширити межі його завдань і конкретизувати реалізацію їх.

4. Відмовитися від практики, коли весь КЦАБ думає категоріями, пов'язаними лише з радіостанцією.

5. Організувати відсіч руйнацьким силам, що свої дії спрямовують на підлив і компрометацію КЦАБ-у і спроби розвалити його з середини.

6. Великої шкоди завдають КЦАБ-ові і справі антибільшовицької боротьби і ті кола і окремі особи, що подають фальшиву інформацію назовні, шляхом підтасовки фактів, брехні, дезінформації, і обов'язок КЦАБ-у викривати цих «політиків» і протиставити їм свідому інформацію, правдиві і переконливі, а не просто мовчати.

7. Часто-густо шкідливу роботу несвідомо провадять чесні, але засліплені партійною догмою люди, і люди з ім'ям. Треба відмовитися від застосування до них методів ігнорування, заплямування чи образ. Треба толерантно з суворим дотриманням норм людської гідності притягати до себе наших ідейних противників і знаходити з ними спільну мову. Чому, наприклад, не влаштувати в Мюнхені клубу, де б емігранти різних національностей і політичних поглядів могли б зустрічатись, переводити бесіди, дискусії, слухати доповіді, відвідувати літературні вечірки, тощо. Знову таки, перш за все, цим належало б зайнятися КЦАБ-ові.

8. Негативний вплив на розвиток роботи КЦАБ-у має і той, цілком хибний принцип, за яким КЦАБ намагається залучити окремі емігрантські організації чи то групи. Особливе це стосується до українців. Ще сьогодні українців в КЦАБ-і і радіостанції нема і нема тому, що навколо утворення українського представництва в Центрі йде дивовижний торг, і такого стилю, начебто справа має місцедесь на ярмарку в Сорочинцях. За лаштунками провадяться якісь комбінації, окремі політичні чинники мають своїх «фаворитів». Йде гра, як на кінських скачках. Запрошуються «вожді» з США, викликаються «вожді» з баварських бараків в США, там влаштовують конференції, а ці вожді іноді репрезентують партію аж в 4—5 осіб! А поки йде цей торг, справа КЦАБ-у стоїть на місці, а емігрантська маса дивується і дезорієтується.

Це одна сторона роботи по залученню українців до Центру. Друга полягає в тому, що деякі «політики» взяли на себе місію об'єднати усі політичні українські організації, дали запевнення в цьому ще рік тому. Однак «віз» і по цей день там. Для нас є аксіомою, що тільки на базі антикомунізму об'єднувати можуть або наївні люди, або наївних людей. Бо з цього погляду найкраще було б об'єднання з «наци», а найгірше з соціалістами. Не можна об'єднувати те, що органічно не об'єднується. «В одну телегу впрячь не можна коня и трепетную лань», — сказав Пушкін про Мазепу і Марину Кочубей. А в еміграції часто річ може йти не про коня і лань, а про тварини значно менш поетичні, які зовсім не надаються на запрягання їх в один віз. Консолідація українських сил це найбільш непопулярне «заняття», що його сторониться кожний українець. Цікаво, більш за все про консолідацію кричать саме руйніники й роз'єднувачі. Завжди після голосних закликів до об'єднання настає процес роз'єднання, і фарисействуючих акцій бачуть навіть сліпі. Головна по-

милка об'єднувачів полягає в тому, що об'єднання переводиться начебто з метою боротьби за повалення більшовизму, а об'єкти об'єднання зовсім цієї мети не мають, а мають іншу: боротьбу з росіянами, російськими імперіялізмом. Тому цілком природньо ці об'єднувальні спроби зазнають краху, а посередники по об'єднанню замість заспокоїтися, ще з більшим азартом беруться знову за цю безнадійну справу. Наведемо тут декілька прикладів, які ясно доведуть, чому не можна і не потрібно домагатися партнерів і союзників для антибільшовицької акції там, де їх нема. Недавно відбувалося свято Новруз Байрама і азербайджанці влаштували банкет. Гостем на банкеті був лідер української партії УРДП п. І. Багрянний, який підніс такий тост: «За єдність азербайджанського народу! За єдність усіх народів Кавказу і за єдність усіх поневолених Москвою народів у спільній боротьбі проти одного ворога!» Ясно, що цей «ворог» не є більшовизм, і що не з ним збирається битися Багрянний. У питанні про ставлення до Координаційного Центру в часописі Багрянного «Укр. Вісті» від 29. 3. 53 р. пишеться таке: «Під керівництво клятих ворогів незалежності України ми (хто це ми? — прим. автора) не підемо, це треба б усім раз назавжди зятимити.» Тобто зятимити, що справа йде не про боротьбу з комунізмом, а про боротьбу з росіянами. В тих же «Укр. Вістях» від 12. 3. 53 року сповіщається: «Рада Директорів УККА (Український Конгресовий Комітет Америки) доручає органам УККА допомогти українським політичним самостійницьким силам в Європі — для створення фронту неросійських народів до боротьби з російським імперіялізмом... та більшовицько-комуністичною агресією». Ці останні три слова ясно внесено для замаскування основної тези. Бо одне з двох: або боротися з російським імперіялізмом, або з більшовицько-комуністичною агресією. Більшовизм-комунізм не може бути російським чи німецьким, він є інтернаціональний, а російський імперіялізм може бути тільки російським. То кому ж оголошує війну УККА? Чи не краще американським українцям звернути свою увагу у себе вдома на таких українців, як Ніколаюк чи Ільчук, що керували траурним мітингом з приводу смерті такого приятеля українців як Сталін. І цілком логічно, що керманіч УККА Добрянський під час своєї візити до Мюнхену більш цікавився організацією куренів боротьби з росіянами, а не утворенням спільного з росіянами антикомуністичного фронту.

Візьмемо інші часописи: Лондонська «Укр. Думка» в ч. 29—279 1952 року вмістила статтю

якогось О. Парамоніва під наголовком: «Деякі завдання українознавства». Це щось подібне до мсвознавчих екскурсій великого мовознавця Йосипа Джугашвілі. Там ми читаємо: «Російська нація, **якщо вона є нацією**, складається з перевертнів: українців, поляків, німців, фінів... Сила, що утворила «великий російський нарід», утворила і всесоюзну комуністичну партію». «Серед перевертнів дуже багато в російському народі людей мішаної крові». Наприклад, Кравченко (відомий по паризькому процесу. Примітка автора), є перевертень з жидів... Таким гібридом був поет Пушкін. В його жилах текла муринська кров, і волосся він мав кучеряве, як у негрів. Завдяки цьому, якщо подивитися на портрет Пушкіна і австралійську монету, **на якій вибита голова барана, то помітна подібність**. І ця паскуда в примітці редакції «Укр. Думки» зветься «українським науковцем», а його думки «цікавими». А ось для нас цікаво, чому прізвища таких щирих українців як Парамонів, редактор «Укр. Думки» Теодор Данілів, лідер французьких українців Сазонів мало нагадують українські прізвища і «гібридну теорію» треба було б Парамонові почати з себе.

Цікавий ще один факт: В той самий час, коли багрянівські кола переводили з УККА переговори нібито на тему співпраці з Американським Комітетом і КЦАБ-ом, — для ще більшого побороювання антибільшовицького фронту і підміни антибільшовицької боротьби боротьбою проти росіян, ^з зусиллям того ж багрянівського середовища з'явився на світ Божий часопис на російській мові «Освобождение». Цілком ясно, що часопис з'явився на замовлення компанії, що плекає думку зіпхнути українську еміграцію зі шляху боротьби з більшовизмом на шлях проповіді національної ворожнечі поміж українцями та росіянами. В цій, з дозволу сказати, «газеті» запестрили такі гасла: «Реакционный так называемый СОНР умер, реакционный так называемый КЦАБ должен умереть». Звертає на себе увагу колгоспний багрянівський гумор: не КЦАБ, а КАЦАБ, тобто, «кацап», що повинно на думку багрянних викликати у читача велике задоволення. Або такий «лозунг»: Да здравствует идея освобождения угнетенных народов СССР от гнета русской реакции всех мастей!» і далі: «Сотрудничество политических организаций с американскими кругами и КЦАБ-ом невозможно.» Часопис «Освобождение» цитує весь час померлого недавно «философа» Г. Федотова, який виступає там в амплуа новосвангеліста. Федотов віщає: «Партия в России давно уже срослась

с населением.» (Зрозуміло, що з руським, не українським. — прим. автора). «Коммунизм — продукт русского исторического процесса.» В часописі вміщується «пророчества» і фулеровського зброєносця Токаєва, який в інтерв'ю на тему «Что происходит в Кремле» дає безапеляційні відповіді і нагадує Хлестакова, що оповідає наївним провінціалам про життя в Петербурзі. Викликає подив участь в «Освобождении» Г. Алексинського, старого і відомого політичного діяча і журналіста. Він закликає всю еміграцію до об'єднання: «Друзья, братья, время не терпит!» закликає до зговора для утворення спільного фронту, а для цього подає рецепт: «признание русскими права нерусских народов СССР самим свободно определить свою будущую судьбу, свое национальное и государственное бытие». А цікаво, чи знає Алексинський таку російську організацію з числа тих, що в КЦАБ-і і поза КЦАБ-ом (за виключенням арцюковщини та чухновщини), яка б не стояла на цих позиціях? Так навіщо даремно закликати російські організації? Правильніш покликати до порядку фарисеїв з іншого табору. Часопис дивує своєю примітивністю. Як зразок — передова стаття в ч. 5: «Тайны кремлевского двора» (Це щось схоже з відомим з дитинства романом «Тайны мадридского двора»), де автор доводить, що весь сенс післясталінської політики полягає виключно в тому, хто буде посідати місце генерального секретаря партії. Все інше не матиме жадного значення. Очевидно автор так наляканий генеральним секретарем партії Сталіном, що нічого більшого не бачить. «Несть Бога, кроме Бога, а генеральный секретар пророк його.» Можна городити усякі дурниці, але тільки на сторінках «Освобождения». Цікава і російська мова цього часопису: «Нельзя не признать резонности этим убеждениям, являющимся надеждами автора» (Зрозуміло? — прим. автора). «Империяльный дым», «нацистовской прессы», і т. д. «Освобождение» закликає всіх чесних «русских» людей до захисту від усяких ворогів і «прежде всего от г. г. Байда-

лаковых, Мельгуновых и Керенских.» Цікавіше в часописі — це те, що теми боротьби з більшовизмом не зачіплюється.

Після наведення тут прикладів ми запитуємо: В який спосіб, навіщо витрачати час і енергію на шукання об'єднання поміж організаціями, що поставили перед собою цілком різні цілі? Як можуть об'єднатися деякі українські націоналістичні кола з російськими демократичними організаціями, коли поміж ними побудована стіна. Як можуть українські організації, що на своєму прапорі написали слова: «За знищення більшовизму, за визволення українського народу, за визволення всіх народів з-під більшовицької неволі, за братнє поєднання народів, за спільний і єдиний фронт боротьби», — консолідуватися з прибічниками «Укр. Вістей», «Освобождения», «Гром. Думки». Це безнадійна і марна справа, що тільки послаблює сили і можливості еміграції. Від неї треба КЦАБ-ові рішуче відмовитися, бо не можна домагатися співпраці з тими, хто якраз бореться за неприпущення такої співпраці. Українські організації можуть поєднуватися тільки на базі спільної мети і доброї волі. З тими, хто дивиться на інших, як на політичного чужака і ворога — спільної мови годі шукати. Головне завдання українських демократів — об'єднувати безпартійну українську масу, і в цьому буде полягати розв'язання української емігрантської проблеми.

Час йде. Утворення авторитетного Політичного Центру конче потрібне. І українці знайдуть в ньому своє місце. Непомітно йде процес ізоляції тих бунтарських українських кіл, що відкидають усяку співпрацю. Так чи інакше здорові сили викристалізуються і стануть в шерехи антибільшовицьких борців міцним єдиним фронтом.

Політичний центр, що виросте з КЦАБ-у, стане справжнім штабом антикомуністичних емігрантських сил, які будуть спаяні єдиною волею і єдиним завданням: звільнити усі поневолені народи від влади кремлівських злочинців.

**За єдиний антибільшовицький фронт народів!
Стіймо непохитно на охороні демократичних
прав українського народу!**

Проблеми сталінської спадщини

(Від «економічних проблем» Сталіна та XIX з'їзду до смерті Сталіна та перших кроків його наступників)

У нашій еміграційній пресі, у зв'язку з вислідами XIX з'їзду комуністичної партії СРСР, мало місце кілька дискусій з приводу питання про те, хто персонально або чие угруповання в цілому домінувало на з'їзді. І це відсунуло на задній план, можливо, суттєвіші питання про ті причини, які продиктували потребу відбутися зміни в структурі найвищих органів партії. Аналіза показала б, чиї інтереси насамперед вони відбивали.

Висловлювано навіть такий крайній погляд: Сталін, мовляв, був присутній мало не в ролі весільного генерала, верховодив же всіма справами Маленков. Мовляв, кронпринц почав уже керувати, а Сталін лише царювати в розумінні англійської приказки: «Король царює, але не керує». Думку щодо провідної ролі Маленкова поділяли всі без винятку. Суперечки точилися лише навколо окремих членів комуністичної олігархії та значення їх переміщення.

Щойно події, що послідували з блискавичною швидкістю зараз по смерті вождя, виявили, що всі здогади й прогнози були помилковими. Сталін на з'їзді все ще диктував свою власну волю. І, як тепер бачити, проти бажання більшості свого оточення. У зв'язку з цим тепер цілком по-новому наświetлюються з'їздіські ухвали.

Маленков та Хрущов спільними зусиллями віддали жданівських підставленців і замінили їх усюди, де могли, своїми прибічниками. Сталін більш-менш на те пішов, проте одночасно з тим вів свою політику, продиктовану, як можна про це судити тепер, передчуттям близької смерті.

Усі диктатори не знаходять гідних переємників своєї влади. Це бо і психологічне відчуття, і реальна дійсність. Психологічне відчуття викликано не тільки манією величчя, яку має в тому або тому розмірі кожен диктатор, але й конкретними обставинами диктаторського оточення. Диктатори заздрісні й не терплять нічийої слави. Вони систематично ліквідують усіх більш або менш талановитих та видатних політичних діячів. Значення не має, друзі це а чи політичні супротивники. На прокрустовому ложі диктатури відрубують голови не тільки ті, що є вищі за диктаторську, але й ті що вже пересягнули плечі тирана.

Диктатори недовірливі, вони гадають, що все робиться не так, як треба. Вони намагаються все виконувати особисто, навіть третьорядні завдання. Це примушує їх створювати громіздкий апарат керівництва і насаджувати величезний штат везирів — проміжних виконавців. Не довіряючи кожному зокрема, диктатори прагнуть забезпечити себе від помилок та підступу першого-ліпшого з них. Вони створюють паралельні інституції, які виконували б ті ж самі функції, конкурували б одне з одним та доносили б одне на одного. В цьому випадкові диктатор залишається завжди третьою, вирішальною силою і посилює свою владу.

Диктатори підозрювальні. Їм усюди ввижаються обмани й зради, змови та вбивства. Цим бо шляхом вони самі йшли до влади. В наслідку наприкінці

життя вони оточені лише клеветами, прислужниками, фаховими викажчиками та майстрами слідчих справ. Владу, що за неї довелося так довго й нечесно боротися, врешті-решт нема кому передати. В оточенні жадної видатної особистості, яка могла б вести одноосібно державний корабель. Наступники — це вожденята-шакали, вожденята-плазуни. Ніхто з них зокрема не може взяти владу, а, взявши, втримати її. Один рятунок — колегіальна відповідальність, один заповіт — притримуватися відвічних законів, що перед ними безсильна окрема особистість. Він поспішає написати настановлення своїм наступникам і при тому не повторити помилки Леніна. **Його заповіт** публікується в багатьох мільйонах примірників у вигляді «Економічних завдань соціалізму в СРСР», а не передається в єдиному примірникові довірній особі, в якій його можна вкрасти, як то було з «політичним заповітом» Леніна, й покласти під сукно.

В одному зраджує пам'ять вождів. Якого диктатора спинили писані закони та юридичні заповіти? Через усе повчання Йосифа «мудрого» червоною ниткою проходить страх перед грядущими палацовими переворотами, які конче переростуть у народну революцію, а та, своєю чергою, зміте весь устрій насильства, створений на гекатомбах трупів.

Сталін говорить про вічні закони природи і підкреслює, що «як і у природознавстві, закони економічного розвитку є об'єктивними законами, що відбивають процеси економічного розвитку, які відбуваються незалежно від волі людей» («Большевик», № 18, 1952, стор. 3). «Люди можуть відкрити ці закони... але вони не можуть знищити їх або створити нові економічні закони» (там само). Він перестерігає перед переоцінкою всесильності партії: «Посилаються на особливу роль советської влади у справі побудови соціалізму, яка начебто дає їй можливість знищити існуючі закони економічного розвитку та «зформулювати» нові. Це також неправильно» (там само).

Сталін не дуже довіряє молодому поколінню і боїться його нахилу до революційних змін, до ламання існуючого. «Вони (молоді надри) приголомшені колосальними успіхами советського устрою, і вони починають гадати, що советська влада «все може», що їй «море по коліна», що вона може знищити закони науки і зформулювати нові закони» (там само, стор. 5).

Більш усього його непокоїть нахил майбутніх переємників влади форсувати наступ комунізму. Сам він дуже обережно говорить про третю перебудову советського села і боїться, щоб вона не вилилася в третю колхозну революцію — в революційне ламання решток дрібнотоварового господарства і остаточний перехід до натурального товарообміну поміж містом та селом. Як бачити, в партії дуже сильна така тенденція — з наскоку, через апарат насильства та терору одним заходом усе розв'язати. Перед лицем антисовєтських та антипартійних настроїв (про що в завуальованій формі говорять знов з'явлені в повісті денній «пережитки минулого») і само-

му Сталіну негайна експропріація селянства здається безглуздом та злочинним шляхом, який «підірвав би всяку можливість перемоги пролетарської революції» (стор. 7). За іншого часу сам Сталін пішов би на подібну політичну авантюру. Власне кажучи, все його керування й було нічим іншим як саме брутальним політичним авантюризмом колишнього напасника на банки, який не брився й «мокрими» справами. Та тепер не ті часи, сам він не той і помічники не ті. Тим то він заздалегідь таврує авантюризмом можливі спроби продовжити його передвоєнну політику.

Простіше було б усунути всіх небезпечних людей, що їх можна б підозрювати в нахилі до погубної для майбутнього советського устрою політики. Так, Сталін і робив раніш. Та тепер у нього мало часу, можливо — й сил. Тим то він вдається до улюбленої ним політики неутралізації всіх суперників. Для цього він скликає довго відкладуваний XIX з'їзд. Цей з'їзд мусів прийняти заповіт і визнати душєрозпорядників, призначених самим вождем. Так, думав він, буде певніше.

Тепер, після смерті Сталіна, і особливо після перебудови, що її поспішно почали перепроводжувати деякі спадкоємці ще тоді, коли груп вождя не прохолов, намічені зміни в організації партії стають яснішими.

До чого в основному зводилася перебудова партійного апарату? Ліквідовано Політбюро та Оргбюро. Коли Сталін сам керував, — особи, які входили до цих органів, були його технічними помічниками. Не можна перебільшувати ролі Політбюро в минулому. В ньому сиділи люди, що власного обличчя не мали, але за них Сталін міг ручитися, що вони його не з'їдять. Своєї думки вони не мали і в цьому так відзначалися, що Сталін почав сумніватися в тому, що вони могли б по ньому успішно працювати. У зв'язку з цим і запропоновано створити ширшу олігархію — Президіум ЦК партії, в якому вони залишилися б, але куди ввійшли б і молодші партійці з певною ініціативою. В Політбюро останнім часом було 11 членів та 1 кандидат. У новоствореному Президіумі 36 осіб, з них 11 кандидатів. Створений шляхом компромісу найвищий орган виявився загромізким і навряд чи працездатним. Секретаріат значно поширено. Замість 4 осіб у ньому опинилось 10 осіб. Знов таки захід нерішучий. Як засіб попередження можливості створення тріумвірату або одноосібної диктатури, цей захід має певні підстави, але як спроба створити працездатний партійний орган — це замах з неприданими засобами.

Сильному оновленню та поширенню піддано Центральний Комітет партії. У ЦК складу 1939 року був 71 член та 68 кандидатів. У новому ЦК — 125 повних членів та 111 кандидатів. Членами нового ЦК залишилися лише 34 члени із старого складу та 7 осіб, переведених із старих кандидатів. З 111 кандидатів лише 10 осіб були ними в старому складі, а 6 осіб (Будьонний, Тимошенко, С. Захаров, В. Меркулов, Л. Корнієць, Б. Двінський) навіть і членами ЦК минулого скликання. В ЦК 1935 року загалом нових людей — 179 осіб (щось 76 відс.), з них членів 84 особи (67 відс.) та кандидатів 95 (85 відс.). Більшість нових членів, переважно секретарі обкомів партії,

протягнуто Маленковим та Хрущовим. Сталін особисто висував якнайбільше військових. У новому ЦК з командного складу Советської Армії 26 осіб (у тому числі — 6 члени ЦК). Дуже багато державних урядовців та господарників. Це перший ЦК в історії комуністичної партії СРСР, що в ньому партапаратники не мають більшості. За даними Майснера (див. «Ост-Сйропа», № 6, 1952, стор. 426), з 165 більш або менш відомих членів ЦК партапаратниками є 78 осіб (47 відс.). Якщо ми врахуємо, що багато з них мають спеціальну високу технічну освіту або освіту гуманітарну, то в цьому випадкові падіння ролі чисто партійних бюрократів в олігархічній верхівці партії стає ще помітнішим. Усі кандидати до нового ЦК були особисто затверджені самим Сталіним, проте наскільки відповідав його склад побажанням його найближчих помічників, показало найближче майбутнє, що наступило по смерті Сталіна.

Перед смертю Сталіну пощастило в царнині внутрішньої політики провести два заходи: призначити себе головою комісії щодо переопрацювання програми комуністичної партії Советського Союзу, а також затвердити програму майбутнього показового процесу проти кремлівських лікарів. Чи організовано арешти самим диктатором, а чи кар'єристи з МГБ хотіли зробити кар'єру на перечуленій підозріливості вождя, тепер ще важко судити. Проте, обвинувачення Маленкова, він, мовляв, є автором антисемітського процесу (що робить, наприклад, Ніколаєвський, див. «НРС») очевидячки відпадають. Інакше нічим не можна пояснити нинішню відмову від нього і проголошення всієї справи фантастичною та вигаданою.

Події, що відбулися з калейдоскопічною швидкістю слідом за смертю Сталіна, показали, що з'їзд виконував переважно волю вождя, яка не збігалася з бажаннями найближчих його клєветів і яку вони, лишившись без його владного тиску, і не думали виконувати. Історія повторюється. Як свого часу Сталін вчисто присягався йти шляхом Ілліча, готуючи в той же час свій власний курс, так і тепер Маленкову нічого не коштує бити себе в груди й твердити, що він творить волю покійного.

Є всі підстави гадати, що Сталін помер принаймні на один-два дні раніше від офіційної дати смерті. Занадто вже поспішно його ховали і занадто швидко почали процес реорганізації всього того, що ще кілька днів тому здавалося непорушним та ухваленим одностайно. А це своєю чергою підкреслює, що з'їзд творив волю самого вождя, а не його найближчих співборців. Мабуть Сталін і намагався поширити найвищу владу, щоб ті не зробили спробу її сконцентрувати в своїх руках. Його нагла смерть не дозволила йому зміцнити новий партійний апарат.

Сталін помер згідно з офіційною версією ввечері 5. березня. А вже вранці 6-го числа відбувається спільне засідання пленуму ЦК, ради міністрів та Президіуму Верховного Совета. Вже перше речення ухвали звучить дещо дивно. Зібрані (скільки їх було — невідомо) «вважають найважливішим завданням партії та уряду — забезпечити безперерйне та правильне керівництво всім життям країни, що своєю чергою вимагає найвищої згуртованості керівництва, недопущення будь-якого розброду та пані-

ки» (підкреслено нами). Чому партія стане більш згуртованою з ліквідацією кількох міністерств і пересаджуванням кількох осіб? Таж іще якихось п'ять місяців тому партія вважала, що якраз пророблена на з'їзді перебудова й забезпечує монолітність лав партії. При чому це було й думкою авторитетнішого від Маленкова члена партії, Сталіна. Пояснення цього тільки одне: навіть в уніфікованій та по-рабському слухняній голівці партії жадної єдності не було. Складена з безпринципних кар'єристів, вона негайно стане перетворюватися на кодрло гадюк, що починають одна одну жалити, щойно відійде дресувальник.

Торгівля між співборцями Сталіна почалася при домовині його.

Група на чолі з Маленковим, Хрущовим, Молотовим, Берією та Кагановичем, об'єднавшись для захоплення влади, відбула першого ж дня декілька вельми істотних змін у структурі найвищих органів партії та уряду, яка зробила їх панями країни. На чолі уряду став Маленков. Першими заступниками голови ради міністрів СРСР стали Берія, Молотов, Булганін, Каганович. Вони склали разом Президіум Ради Міністрів. Бюро Президіуму ліквідовано. Відбувається перше «укрупнення» міністерств. Зливаються МГБ та МВД у міністерство внутрішніх справ. Молотов знову стає міністром закордонних справ. Свого часу Сталін визнав його не досить придатним для цього посту в нових міжнародних обставинах. Об'єднано міністерства внутрішньої та зовнішньої торгівлі, створено одне міністерство машинобудування, яке поглинуло міністерства автомобільної та тракторної промисловості, міністерство машинобудування та приладобудування, міністерство сільськогосподарчого машинобудування та міністерство станкобудування. Міністерство транспортного та важкого машинобудування створено замість колишніх чотирьох міністерств — транспортного машинобудування, судобудівельної промисловості, важкого машинобудування, будівельного та шляхового машинобудування. До міністерства електростанцій та електропромисловості влилося, крім двох міністерств цієї назви, ще міністерство промисловості засобів зв'язку.

Можливо, ці заходи мають під собою потрібну підставу, проте, звичайно, з ділового погляду поспішати особливої потреби не було. Тільки боротьбою за владу й визначено ці реформи.

Боротьба за переділ влади особливо яскраво виявляється в проведенні заходів у середині самої партії. Судячи з тексту ухвали, в партії функціонував орган, що його не згадано в матеріалах з'їзду, а саме — Бюро Президіуму ЦК КПСС. Змовники вирішили скоротити Президіум до 10 членів та 4 кандидатів (замість 25 та 11 відповідно). Зменшено й склад секретаріату з 10 членів до 4. Арістов та Суслов утратили свої місця в секретаріаті та вибули з Президіуму.

Варто відмітити, що Хрущов перебував з перших днів дещо в тіні. А з перебування в Політбюрі та в секретаріаті партії він старший за Маленкова. Відомо, що його становище трохи захиталося в 1950—1951 рр. у зв'язку з проектом влаштування агроміст, що його партія під тиском Маленкова не схвалила.

Проте, він вистоявся, бо Сталін йому дуже довіряв та особисто симпатизував.

Про ролі Хрущова в післясталінській коаліції згадується досить глухо, і в першій ухвалі спільного засідання пленуму ЦК, Ради Міністрів та Верховного Совета є лише такі рядки:

«Визнати за потрібне, щоб тов. Хрущов М. С. зосередився на праці в Центральному Комітеті КПСС і у зв'язку з цим звільнити його від обов'язків першого секретаря Московського Комітету КПСС.»

Тиждень, що лишався до скликання четвертої сесії Верховного Совету, Хрущов та його прибічники, які побоювалися концентрації в руках Маленкова всіх прерогатив влади, скориставшись з того, що на сесію приїхали з провінції члени ЦК, використали для проведення екстренного пленуму ЦК. Його почато, очевидно, напередодні дня відкриття сесії Верховного Совету.

Вельми ймовірно, що Маленков не піддавався, і пленум затягся на 14-те березня. Довелося відкласти на один день початок сесії без оголошення відтермінування її. Це вже було скандалом. Делегати сиділи в Москві й чекали, чим закінчаться кулюарні переговори водіїв.

Хрущову пощастило досягти «самоскладення» Маленковим своїх обов'язків секретаря партії та кооптації Суслова до секретаріату. Проте й Хрущову довелося зробити поступку. Щоб не підривати авторитету Маленкова, публікацію ухвали вирішено здійснити за тиждень (21 березня), після закінчення сесії і оголошення її вислідів у пресі. Останні, як відомо, опубліковано вже наступного дня (16 березня).

Четверту сесію Верховного Совету СРСР проведено за один день. Покірні депутати мусіли без заперечень і без жадної видимості демократії мовчки вислухати диктат трійки — Хрущова, Берії та Маленкова і одногосно схвалити порушення конституції — усунення Шверніка та призначення Ворошилова на голову президіуму Верховного Совету, самопризначення Маленкова головою Ради Міністрів, перетворення міністерств і внесення змін та доповнень у статті 70, 77 і 78 конституції щодо реорганізації міністерств. На сесії проведено дальше об'єднання низки союзних міністерств.

З 51 міністерств, що існували раніше (див. А. Денісов та ін., «Основы советского государственного права», стор. стор. 120—121), після об'єднання залишилося тільки 25. З 6—7 комітетів, що були при Раді Міністрів СРСР, самостійними лишаються надалі лише Державний комітет у справах будівництва та Державний плановий комітет. Його голова, Г. П. Косяченко дістав у свої руки комітет у гому стані, в якому він був за часів Вознесенського. В матеріалах четвертої сесії Верховного Совету ані словом не згадано про Комітет у справах фізкультури й спорту. Невідомо — чи залишається він, а чи зливається з якоюнебудь іншою організацією або ввійде в одне з міністерств.

Відбута реформа дозволила керівну голівку скоротити майже вдвоє (до 26 осіб) і усунути з неї додаткову кількість небажаних співпрацівників, бо на чолі реорганізованих міністерств поставлено нових людей (міністром сільського господарства став Коз-

лоз, а Бенедіктов, який був ним дванадцять років, ніде не згаданий).

На концентрацію влади вказує й те, що з 10 членів нового Президіуму партії 8 стало міністрами (Маленков, Берія, Молотов, Булганін, Кагановіч, Мікоян, Сабуров, Первухін). Один з 4-х кандидатів у члени Президіуму також стає міністром — це Пономаренко. Якщо відмітити, що з двох членів Президіуму, що залишилися, одного призначено головою президіуму Верховного Совету (Ворошилов), а інший очолює секретаріат партії (Хрущов), і з трьох кандидатів до Президіуму, що залишилися, одному надано місце голови ВЦСПС (Шверник), а двоє очолюють партійний апарат двох з найбільших союзних республік (Мельников та Багіров), то ми можемо твердити, що вся зменшена по перевороті голівка партії розподілила між собою всі ключові позиції в державному апараті.

Цікаво відмітити, що з решти 18 міністрів союзних міністерств 9 члени ЦК, 7 кандидати до ЦК і лише двоє не входять у найвищий партійний ареопар (Третьяков — міністер охорони здоров'я та Псурцев — міністер зв'язку). Голова державної планової комісії входить до складу Центральної ревізійної комісії КП СРСР, а голова Державного комітету у справах будівництва — К. М. Соколов — кандидат у ЦК.

Таке глибоке промкнення в організацію державного керівництва верхівки чистого партійного апарату говорить не тільки про концентрацію всіх родів влади в руках небагатьох, але й відступ чисто партійних завдань на другий план. Звичайно, це зовсім не говорить про самоліквідацію партії, а лише свідчить про прагнення зібрати в один кулак усі функції керівництва, організації та контролю життя в країні.

Одночасно з захопленням влади в державному апараті змовники намагалися зміцнити свої позиції і в інших адміністративних органах, як от Верховний Совет. Щоправда, роля Ворошилова чисто декоративна, але тепер він на більше й не претендує. Разом із Шверником усунено секретаря президіуму Верховного Совету — А. Горкіна, одного з найстарших працівників советського апарату. Його посаду дістав Пегов за послуги «переможцям» під час проведення XIX з'їзду.

Андрєєв, який опинився не при справах, був влаштований членом президіуму Верховного Совету.

Відбувши малий палацовий переворот та успішно захопивши ключові позиції влади, невірні союзники Маленков, Молотов, Хрущов, Берія та Каганович прагнули, не зволікаючи, провести низку заходів, які забезпечили б їм запілля, приспали б громадську думку і попередили б можливу антисовєтську активність у країнах-сателітах. Особливу вагу віддано тому, щоб скувати ініціативу країн Західного Бльоку, особливо Америки, якиминибудь переговорами, щоб цим одночасно паралізувати можливі виступи з боку найбільш підготованих до революційної діяльності еміграційних організацій. З цього погляду комуністам пощастило досягти багато.

На похорон було викликано генеральних секретарів чужоземних компартій та керівників урядів сателітів. Тільки Мао-Цзе-дун відхилив запрошення і замість себе послав міністра закордонних справ, який на трибуні мавзолею стояв серед советських

представників, а не разом з іншими гостями. На трибуні мавзолею чужоземних гостей виявилось більше, ніж господарів — явище небачене в практиці кремлівських парадів та похоронів. Від чужоземних компартій були присутні — Георгію-Деж, Болеслав Бєрут, Пак Ден Ай, Ульбріхт, Дольорес Ібарурі, Гротеволь, Червенков, Ракоші, П'єтро Ненні, Тольятті, Дюкльо, Готвальд та згаданий раніше Чжу-Ен-лай. Не зазнали чести стояти серед верховодів долі комуністичного світу Гаррі Полліт (Англія), голова компартії Австрії Копленіг та фінської — Вілле Пессі, які несли коло домовини почесну вахту.

В ті дні відбуто наради з усіма присутніми керівниками компартій. Наслідки невідомі, хоча можна чекати розбіжностей між СРСР та Китаєм, бо Мао Цзе-дун вважає себе найоголовнішим вождем комуністичного світу і може через те претендувати на керівну роль в Комінформі. Далі, заява Тіто про можливий вихід Болгарії з советського ярма і претенсії її на самостійний шлях, подібно до Югославії, можливо, не позбавлена підстав. Яке б не було майбутнє, але тепер, очевидно, досягнуто певної угоди і за найближчих днів Кремль може не побоюватися появи значних розколин у Східному Бльоці. На ознаку лояльності багато з комінформівців опублікували статті в «Правді» про Сталіна.

Країнам Західного Бльоку з перших же годин дали зрозуміти, що новий уряд піде значно далі на поступки, ніж це було за Сталіна. Недвозначно про це натякав Молотов, приймавши 11 березня урядові делегації Турецької республіки, делегації Афганістану, голову Ради Міністрів та міністра закордонних справ Фінляндії. 14 березня в Молотова відбулося прийняття урядової делегації Ірану.

2 квітня Молотов виступає з широкою заявою з приводу корейського питання, в якій підкреслює, що «советський уряд невхильно підтримував усі кроки, скеровані до встановлення справедливого перемир'я та на припинення війни в Кореї («Правда», 2. 4. 1953).

Інсценізувавши інцидент з обстрілом англійського літака, Кремль швидко запропонував піти на переговори про встановлення нових умов літання через Східну Зону Німеччини до Берліну. В середині СРСР цей крок має показати населенню, що новий уряд достатньо твердий у міжнародній політиці і не боїться «провокацій».

Усі ці заходи мають кінцевою метою тільки одне — **виграти час**. Вони аж ніяк не свідчать за особливе миролюбство нового уряду. Він бо перебуває тепер поміж двох вогнів і тому робить реверанси на всі боки. В чужоземному світі — щоб мати час ліквідувати прямих та потенційних ворогів у партійному та позапартійному середовищі.

У внутрішній політиці проведено два заходи, які мають прихилити населення на бік нового уряду і змусити визнати його за законний. Перший — проголошення амністії для частини ув'язнених (ухвала президіуму Верховного Совету з 27 березня). Перецінювати його не варто. Це звичайна гра нових диктаторів, які звільнюють невеличку частину давніх ув'язнених, щоб мати місце для киданих до в'язниці небезпечних їм людей. Зовні декларативний захід,

він має під собою й економічне обґрунтування. Звільнюють інвалідів, старих — людей, непридатних до праці і тим самим таких, що дарма жують державний хліб. Випускають на волю неповнолітніх, що їх корисніше вжити на виробництві. Звільнюють жінок, що мають дітей, харчування яких під час ув'язнення їхніх матерів лягає на державний кошторіс.

З чоловіків під амністію підпадають лише ті, хто вчинили службові злочини. На дев'ять десятих — все це колишні партійці.

Можна ще вказати на можливість повторення під час звільнення тих самих трюків, які пророблювано неодноразово советською владою на честь круглих річниць жовтня (10-, 15-річчя). Перед амністією переглядають численні справи і значній частині ув'язнених, терміни ув'язнення побільшують, а статті, за якими звільнюють за амністією, замінюють іншими.

1 квітня публікується ухвала Ради Міністрів і ЦК КПСС «про нову знижку роздрібних цін на споживчі та промислові товари». Це — шоста за чергою знижка цін від 1947 року, і її подано як досягнення нової влади та її добра воля поліпшити стандарт життя.

Пропагандивний трюк із знижкою цін — шаблонний, проте разом з тим не позбавлений значення засіб. Не можна забувати, що й нові ціни стоять вище за довоєнний рівень і що зростання видатності праці за минулий рік на 7% майже повністю компенсують втрати державного кошторису.

У середньому ціни знижено на 10—15%. Різкіші знижки піддано ціни на картоплю, овочі (50%) та фрукти (25%). Цим заходом уряд хоче притягнути на свій бік симпатії міського населення і підірвати колхозну торгівлю. З усього бачити, що держава вже в цьому році робитиме спробу повністю монополізувати торгівлю сільськогосподарчими продуктами та форсувати «продуктообмін» за Сталіном.

Якщо обидва згадані заходи (амністія та знижка цін) є перевіреними засобами «пірника» в советській політиці, то третій, зовсім недавно здійснений у внутрішньому житті країни — лишається безпрецедентним. Це — сенсаційне визнання готованого показового процесу над кремлівськими лікарями як справи, цілком зфабрикованої слідчими органами. Обвинуваччі сідають на лаву підсудних, і до них напевно застосують ті ж самі «недозволені советською юридичною практикою» заходи, що ними витягано «зізнання» в мільйонів советських громадян, суджених у антисовєтських справах. У лікарки-наклепниці й виказчиці Тимошук відбирають «зароблений» нею орден Леніна. Можна уявити видовжені фізіології піків, тольятті, берутів та інших комінформівських лідерів по тому, як вони прочитали сповіщення. Вони ж бо всі посилали лікарці Тимошук вдячні листи за виявлену пильність.

Головне обвинувачення появлено Рюмину — заступникові міністра МГБ та керівникові слідства, а також іншим особам, прізвищ яких советська преса не подає. Колишньому міністрові МГБ Ігнат'єву інкриміновано «політичну сліпоту», «ротозіство». Як «виявляється», він дозволив такому злочинному авантюрникові, яким був його заступник, обманути себе і ввести всіх у заблуд. Член сталінського Президіюму ЦК і вибраний на секретаря ЦК в першій акції захоплення влади (6 березня) Ігнат'єв тепер втрачає

всі свої позиції в партії та усувається з усіх постів. Це ще раз стверджує, що тертя й боротьба нагорі тривають далі. Щодо Маленкова та його ролі в цій справі, західня преса робить надзвичайно цікавий зигзаг. Реніше його обвинувачувало в антисемітизмі і у створенні процесу проти лікарів та пов'язаних з ними міжнародних єврейських організацій. Тепер же твердять, що російську шовіністичну політику очолював покійний Жданов — супротивник Маленкова, а особисто Маленков — прихильник пролетарського інтернаціоналізму і стоїть за рівність та братерство советських народів, що й підкреслено в передовій «Правди» з 7 квітня. Тактичний маневр Маленкова та нового уряду цілком безпідставно приймають за новий курс у національному питанні в СССР та за кордоном. Майбутнє покаже, що це не так, що це тільки тактичний крок, щоб виграти час та зміцнити своє становище в середині країни.

Місяць, що минув після смерті Сталіна, був незвичайно багатий на події виняткової важливості, які можуть призвести до найнесподіваніших наслідків. Підсумовуючи всі події, що відбулися за цей вельми короткий відтинок часу, ми приходимо до таких висновків:

1. Сталін перед XIX з'їздом і на самому з'їзді намагався досягти обіцянки повного пересемства його політики, уповільнення темпів переходу до комунізму і для цього досяг поширення керівної верхівки партії.

2. На з'їзді Сталін повністю диктував свою волю і проводив свої плани.

3. По смерті Сталіна Маленков, спираючись на частину старих кадрів, намагався повністю закріпити за собою всі керівні пости в партії та в державному апараті.

4. Зазіхання Маленкова на єдиновладу не мали здійснення. По кількох днях перебування на пості голови Ради Міністрів і на ролі секретаря партії йому довелося після боротьби поступитися Хрущову очолюванням партійного апарату.

5. З перших же днів посталінського періоду група, що захопила владу, сконцентрувала владу в руках невеликого шару партійної охлократії і провела низку заходів організаційного порядку, що йдуть урозтіч з вимогами Сталіна.

6. Компроміс, досягнутий при поділі влади, не дав очікуваної рівноваги сил. Тим то найближчим часом можуть послідувати даліше організаційне ламання і запекліша боротьба в середині керівного шару, що може йти в парі із взаємним знищенням.

7. Не тільки населення країни, а й низи партії не беруть участі в боротьбі пересемників Сталіна, яка точиться. Проте, надії на пом'якшення режиму такі великі і існуюче незадоволення советським ладом таке велике, що нова влада, для того, щоб утриматися, повинна буде піти на даліші поступки або ж намагатиметься ще тугіше закрутити гайки комуністичного пресу.

8. При недостатній гнучкості сталінських пересемників і ускладненні міжнародного становища можна очікувати переростання побутового незадоволення в активну революційну боротьбу під політичними вільними гаслами.

Хома Брут

Промова президента Айзенгауера

Президент Айзенгауер виступив на банкеті редакторів американських часописів з великою промовою, в якій докладно висвітлив план закордонної політики США. За цим планом має бути припинене озброєння і повернено світові мир та добробут. През. Айзенгауер у п'ятьох тезах зробив нарис того становища, на підставі якого США, у протилежність Советському Союзові, будують свою політику:

1. Жодний нарід земної кулі не повинен розглядатися як ворог, бо все людство жадає миру та справедливості.

2. Лише в єднанні з іншими націями кожна нація може здобути мир та добробут.

3. Встановлення форми державного управління та господарства — є безперечне право кожної нації.

4. Ніяка нація не має права накидати іншим націям свою форму державного управління.

5. Тривалий мир може бути заснований не на прискорених темпах озброєннях, а лише на чесному ставленні до народів та чесному розумінні їх. Ці основи мирної організації світу, — каже далі през. Айзенгауер, — можуть бути лише тоді досягнені, коли, поруч з іншими міроприємствами світ буде визволений від тягару озброєнь. Щоб досягнути цього, американський уряд бажає скласти угоду про роззброєння. Ця угода має містити такі пункти:

1. Абсолютне зменшення всіх військових та охоронно-поліційних сил кожної нації. 2. Використання стратегічної сировини повинно бути обмежено квотами, які повинні бути встановлені за спільною згодою. 3. Потрібно встановити дійсний контроль над виробленням атомової енергії. Вироблення атомової зброї забороняється. 4. Потрібно обмежити або зовсім заборонити вироблення різних родів зброї масового винищування. 5. Здійснення цих міроприємств та контроль можуть бути досягнені шляхом достатніх гарантій та права інспекції з боку ООН. Советському Союзові, — каже далі президент Айзенгауер, — треба поставити такі питання: а) Чи погоджується Советський Союз використати свій вплив на східні народи Азії для того, щоб припинити війну не тільки в Кореї, а й в усій Азії. б) Чи згоджується Советський Союз надати іншим народам право вільного вибору форми державного управління і права вільного об'єднання з іншими народами. в) Чи бажає советський уряд, за погодженням з іншими націями, подати серйозні пропозиції щодо роззброєння. Якщо Советський Союз на це не погодиться, то де тоді конкретний доказ того, що Советський Союз дійсно бажає миру? Жадоба миру, — підкреслив президент Айзенгауер, — дуже велика, щоб якийнебудь уряд міг розчарувати надії людей простими обіцянками. Лише дії зможуть переконати.

Зміст промови державного секретаря Даллеса

19 квітня перед тією ж самою аудиторією, перед якою през. Айзенгауер 16 квітня накреслив свою знаменну програму встановлення миру, п. Д. Ф. Даллес виголосив промову, в якій дав докладні пояснення щодо вищезазначеної програми миру. «США, — каже п. Даллес, — планують нові міроприємства для захисту Заходу, які гарантували б військову безпеку і в той же час не обтяжували б надмірно державне господарство окремих країн. Ясна і недвозначна політика США очевидно спонукала советський уряд змінити свою політику, в зв'язку з чим за останні тижні з'явилися різні заяви Кремля, які можна назвати не «мирною офензивою», а «мирною дефензивою».

Президент Айзенгауер своєю промовою відчинив двері в будинок миру і закликав Советський Союз вступити в цей будинок. Цей заклик зроблено виразно, і його не можна оминати, як риторичне формулювання. Вона є виразом рішучої стадії закордонної політики уряду Айзенгауера. Посилаючись на промову през. Айзенгауера, п. Даллес звернувся до Советського Союзу з новим закликом прийняти програму миру, щоб таким чином покінчити з темним розділом світової історії насиченим недовір'ям і жахом. Прийняттям пропозицій Айзенгауера Советсь-

кий Союз може сприяти тому, що для всього світу настане епоха миру. Але до цього часу Советський Союз не зробив нічого, «щоб зменшити загальну напруженість і переконати нас у потребі припинити наші змагання щодо укріплення спільної оборони в межах північно-атлантичного пакту».

Далі п. Даллес заявив: «Промова през. Айзенгауера могла б бути виголошена ще під час приступлення президента до виконання своїх обов'язків, але тоді таку промову могли прийняти як вияв слабости».

Тепер становище змінилося. Угода про об'єднаний захист Європи та участь у ньому Німеччини впливає нові сили в сім'ю народів. Ця угода в найближчому часі має бути ратифікована всіма учасниками. Дальшою передумовою зростання сил Заходу є майбутній з'їзд НАТО в Парижі, на якому будуть обговорюватися заходи для укріплення вільного світу з таким розрахунком, щоб відбити всяке бажання в агресора почати спробу агресії. Уряд Айзенгауера розглядає всі конфлікти на Сході та Південному Сході Азії як єдиний фронт комуністичної агресії, і тому комуністи не можуть розраховувати на те, що за рахунок мирного розв'язання конфлікту в одному місці вони не можуть посилати агресію в іншому.

Міжнародна інформація

Бундесканцлер д-р Аденауер прибув до Америки на пароплаві «Юнайтед Стейтс».

★

Північнокорейське та китайське командування заявили, що вони погоджуються з пропозицією верховного командувача військ ООН ген. Кларка про негайний початок обміну раненими та хворими полоненими.

★

Верховний комісар Північно-Американських Сполучених Штатів Конант та його французький колега Франсуа Понсе погодилися з пропозицією ген. Чуйкова, щоб дальші переговори в справі безпеки полетів літаків великих західних держав повітряним коридором провадити в присутності представників Америки, Англії, Франції та Советського Союзу.

★

США та Японія підписали двохсторонній договір про дружні взаємини, торгівлю та мореплавання.

★

З 18 держав Британія перша ратифікувала договір про врегулювання німецьких передвоєнних боргів.

★

На Західному відтинку корейського фронту відбито запеклі атаки комуністів.

★

З Москви повідомляють про звільнення 15 лікарів, яких було заарештовано в січні місяці ц. р. і обвинувачено в ставленні неправильних діагноз, що нібито спричинило смерть Жданова, Щербакова та інших, і в спробі замаху на життя високих партійних керівників. Також оголошено, що спеціальна комісія розслідувала цю справу й пришла до висновку, що обвинувачення лікарів є наклепницьке, а зізнання — примусове, через вжиття слідчими МГБ «незаконних» засобів.

★

Італійський президент Люїджі Ейнавді за пропозицією уряду розпустив обидві палати і призначив на 7. червня ц. р. нові вибори, які будуть провадитися на підставі щойно прийнятого обома палатами нового виборчого закону.

★

У свій час, за життя Сталіна, советський уряд видавав від американського амбасадора звільнити будинок, який займала амбада майже 20 років, і переселитися до іншого будинку. Тепер советський уряд повідомив, що амбада може залишитися в цьому будинку.

★

В протоці Дарданели затонув турецький підводний човен. Загинула 91 особа залоги.

★

Після майже шестимісячної перерви в Панмундзоні знову зустрілися представники комуністичного командування та командування військ ООН для

остаточного врегулювання обміну хворими та раненими полоненими.

★

Заарештовано та віддано до суду заступника міністра МГБ Рюміна та слідчих, які провадили справу заарештованих лікарів та вживали «незаконних» засобів для отримання «зізнання».

★

Бундесканцлер д-р Аденауер прилетів з Нью-Йорку до Вашингтону, де відбув першу розмову з през. Айзенгауером та конферував з державним секретарем Даллесом.

★

Замість Трюгве Лі генеральним секретарем ООН обрано заступника міністра закордонних справ Швеції п. Гаммарскільюльда.

★

В Берліні почалися переговори представників чотирьох великих держав про врегулювання справи полетів літаків над советською зоною, т. зв. повітряним коридором.

★

Колишнього міністра МГБ Ігнат'єва, якого після об'єднання МВД і МГБ було призначено на одного з секретарів ЦК комуністичної партії, знято з посади за «ротозіство» в справі арешту лікарів.

★

Бундесканцлер д-р Аденауер відбув повторну конференцію з державним секретарем Даллесом.

★

Під час переговорів у Панмундзоні виявилось, що комуністи мають лише 600 хворих та поранених вояків, у той час, як ООН мають повернути 5 800 осіб.

★

Пленум ООН ухвалив план західних держав про продовження праці комісії для розб'юрення.

★

В Кенії мали місце сутички британських військових частин з терористами Мав-Мав.

★

В Пірл-Гарбор провадилася таємна військова конференція в справі захисту південно-східної Азії.

Трьохденні переговори бундесканцлера д-ра Аденауера з американським урядом закінчилися. Видано наступного змісту комунікат:

1. Найкращим доказом «доброї волі» московських володарів була б їхня згода на вільні вибори в советській зоні та повернення сотень тисяч військово-полонених, які ще до цього часу перебувають в Советському Союзі.

2. Єдиним шляхом до розв'язання німецької проблеми є об'єднання Німеччини на засадах свободи та демократії.

3. Треба використати всі засоби для того, щоб усунути напружені взаємини між советською зоною та Заходом, але в той самий час вільні нації не повинні

втрачати свою пильність і зусилля домогтися єдності й могутності.

4. В справі розв'язання саарської проблеми треба якнайскоріше домовитися з Францією.

5. Щоб допомогти розв'язати проблему втікачів у Німецькій Республіці, США посилять свою програму інвестицій та господарчої допомоги. В зв'язку з цим Г. Стассен заявив, що на черзі стоїть також питання безпосередньої допомоги втікачам за рахунок нової американської програми для закордонних держав.

6. Америка готова переглянути справу засуджених військових злочинців. Така акція цілком можлива після остаточної ратифікації угоди про участь Німеччини в захисті Європи.

7. Обидві нації прийшли до згоди якнайскоріше почати переговори про укладення нових угод про дружні стосунки та про торгівлю поміж обома країнами. Покищо повинна мати силу угода 1923 року.

8. Після остаточної ратифікації угоди про європейське об'єднання для захисту Європи Німеччина одержить право брати участь у розв'язанні також і морських питань.

9. Німецька Республіка повинна вжити всіх заходів, щоб стратегічний матеріал не потрапляв до комуністичних країн.

10. Америка згодна повернути Німеччині 350 кораблів вартістю бл. 7,1 млн. доларів, які в свій час конфіскувано як військове майно.

★

Уряд Східної Німеччини постановив від 9 травня залишити без харчових карток усіх німців східної зони, які працюють у західному секторі Берліну.

★

Німецька поліція викрила велику шпійонську організацію, яка орудувала на користь советів. Заарештовано 38 осіб. Ведеться розшук ще 10-х осіб.

★

Президент Айзенгауер підписав ратифіковану угоду про німецькі закордонні борги і про врегулювання німецьких повоєнних боргів.

★

Комуністичне військо в Індокитаї почало наступ на Лаос, одну з трьох індокитайських держав, яка ще не зазнала повстанських комуністичних дій.

★

В Панмунджоні підписано угоду про умови обміну хворими та пораненими.

★

Уряд советської зони Німеччини постановив, починаючи з 1 травня, видавати харчові картки на м'ясо, товщ та цукор лише працюючим та дітям до 15 років. В зв'язку з цим бл. 2 млн. осіб залишається без харчових карток і повинні будуть купувати харчі за цінами вільного ринку.

Новий американський амбасадор п. Болен прибув до Москви.

★

В Парижі відкрилася трьохденна конференція генеральної соціалістичної інтернаціональної ради.

★

Французький міністер оборони Плевен прибув до Вашингтону, де відбув розмову з през. Айзенгауером.

В Тегерані сталися великі заворушення і криваві сутички між військовими частинами та демонстрантами.

★

Під час промови аргентинського президента вибухло дві бомби. 6 осіб забито і 92 поранено. Натопт підпалив і зруйнував будинки всіх опозиційних партій. Цікаво, що будинок комуністичної партії не зруйновано.

★

Як повідомляє з Бонну уповноважений у справі безпеки країни п. Теодор Блянк, щодня надходить 250—300 заяв від осіб, бажаних бути добровільно зарахованими до майбутньої німецької армії. Вже подано бл. 56.000 таких заяв, у тій кількості — 16.000 від колишніх офіцерів, 20.000 від унтерофіцерів, 20.000 — від колишніх салдатів.

★

Відбулося випробовування нового бомбардувальника американської повітряної фльоти. Цей бомбардувальник на висоті 13.000 метрів досяг середньої швидкості 1 270 км на годину.

★

Московська «Правда» надрукувала статтю, в якій вказує, що партійне керівництво повинно бути побудоване на засадах колегіальності замість одноосібності, тобто, диктатури.

Советський міністер права Гершенін помістив у московській «Правді» статтю, в якій він гостро засуджує випадки расової ненависти та дискримінації.

★

1 квітня в Панмунджоні відбувся перший обмін хворих та ранених полонених. Командування ОН передало 500 осіб, а одержало від комуністів 50 південнокорейців, 30 американців, 12 англійців та 8 осіб інших націй.

★

З Москви повідомляють, що в Грузії знято з посади та заарештовано міністра МГБ Рухадзе та двох його співпрацівників Тієладзе та Чарквіані. Крім того, перегруповано увесь грузинський уряд. Новий голова уряду Бахрадзе в своїй промові засудив заарештованих як ворогів народу, які затоптали своїми ногами права грузинських громадян. Вони заарештували ні в чому неповинних людей, яких тепер звільнено й реабілітовано, причому одного з них — Барамія навіть призначено в новому уряді на посаду міністра земельних справ, а двох інших — на посаду заступників міністра державного контролю.

★

Повернувшись з комуністичного полону, вояки ОСН розповідають про нечувані страждання, яких вони зазнали в комуністичних таборах. Багато тисяч полонених загинуло від голоду та епідемічних хвороб. Жодної медичної допомоги вони не отримували.

★

Як повідомляє «Ді Ноє Цайтунг», Болгарія, яка колись була однією з найбагатших країн щодо харчових продуктів, тепер відчуває жахливу харчову

кризу. Ніяке раціонування вже не допомагає, населення голодує.

★

Командування військ ООН в Кореї шляхом радіо-пересилання та скинутих листівок оголосило, що воно заплатить пілотові з комуністичного війська 100 тис. доларів за літак типу MIG, а далі за кожного такого літака буде сплачено 50 тис. доларів.

★

През. Айзенгауер поставив перед Конгресом вимогу переглянути та поліпшити т. зв. імміграційний закон Мак Керена, який дуже обмежує контингент кількості іммігрантів до Америки, а також радить Конгресові прийняти закон імміграції 240 тис. осіб на протязі двох років головним чином переміщених осіб та втікачів з поза залізної завіси.

★

Міністер закордонних справ США Д. Ф. Даллес в своїй промові 30 квітня відзначив великий успіх щойно закінченої конференції Атлантичної Ради. Між іншим п. Даллес вказав на те, що в обороні Європи без німецької участі в ній буде велика прогалина, якої західні держави ніяк не зможуть затулити. Врешті п. Даллес підкреслив, що бойова могутність Атлантичного пакту за рік виросла на 30%.

★

В переговорах в Кореї про обмін військовополонених помічається деяке взаємне порозуміння. За

Під час друкування цього числа «Бюлетеню УВР» до нас дійшла сумна вістка про несподівану смерть 9. VI. ц. р. о 14 год. дня одного з найвидатніших основоположників Українського Визвольного Руху, члена ВК УВР та голови Об'єднання Українських Аграрників

проф. Л. С. Бойка

Члени ВК УВР з великим жалем сповіщають про це всіх своїх членів і однодумців.

пропозицією командування ООН, ті військовополонені, що відмовляються від репатріації, мають залишитися в таборах і протягом 60-ти днів обидві сторони матимуть вільний доступ до них. За офіційним повідомленням з Вашингтону 48 500 військовополонених остаточно відмовились від репатріації; в тому числі 34.000 північнокорейців та 14 500 китайців. 84.000 можуть бути негайно репатрійованими.

Чому я відмовився вшанувати пам'ять Сталіна

Подасмо тут передову статтю французького журналу «Контакт», автором якої є депутат французького Національного Зібрання п. Жан ле-Байль.

Редакція

Всупереч повідомленню урядового радіо, не всі депутати приєдналися до закликів Національного Зібрання (п. Еріо) про вшанування пам'яті генераліссіму Сталіна. Двоє з присутніх не встали з своїх крісел, і одним з них був я.

Я не пишаюся своїм вчинком, але й не засуджую себе за нього. Просто, як депутат парламенту, я ухилився від цього чину, який, на мою думку, виходить за межі звичайного висловлення співчуття.

Французи! Я зовсім не рахую за свій обов'язок виявляти свою прихильність до Сталіна, який ніколи не був і не міг бути визволителем нашої країни, який, лише проти своєї волі, став нашим союзником після того, як Гітлер напав на СРСР.

Я не почуваю себе зобов'язаним йому за Сталінград, в якому він захищав Росію, зневажаючи далі Францію так само, як і в 1939 році, коли він, у наслідок своєї дипломатичної і військової зради, віддав Францію Гітлерові на поталу. Я не почуваю себе зобов'язаним людині, яка підтримує Го-Чі-Міна і Мао-Цзе-Тунга проти французьких салдатів, які вмирають в Індокитаї та в Кореї.

Я, нарешті, зовсім незобов'язаний людині, яка, після закінчення другої світової війни, робила все, щоб захопити і підкорити собі нашу країну, і захо-

пила б її, якби його п'ята колона не зустріла б рішучу протидію з боку чесних французьких патріотів.

Я завжди був по боці пригнічених народів, і я завжди ставлюся до них з великою симпатією, але не до тих рабів, які схиляють голови перед своїм померлим тираном. Я ставлюся з великою пошаною і з симпатією до тих, яких за їхню політичну діяльність вислано до сибірських концентраційних таборів на каторжну працю і які прийняли вістки про смерть тирана як промінь надії на своє визволення.

Я республіканець і пацифіст, і тому я не прислунаю свій голос до хору вихвалювачів нібито великої людини, бо я зовсім не вважаю його за достойного бути в ряді великих людей. Він завжди ґрунтував свої успіхи на пригніченні свого народу і на брутальних загарбаннях інших націй.

Шануючи пам'ять кожної людини, я не можу схилити свою голову перед труною невблаганного тирана, який, не задовольняючись ліквідацією всього, що стояло на його шляху, так, ворогів, як і друзів, зробив з правосуддя інструмент для легалізації вбивств та нелюдських страждань.

Нарешті, як соціаліст, учень Жореса, я не можу простити цьому диктаторові те зло, яке він спричинив соціалізму, розбивши порив світового робітництва та втоптавши в бруд своїм східним деспотизмом величезні ідеали гуманізму.

Ось чому я був проти вшанування пам'яті Сталіна.

Жан ле-Байль

(З французької мови переклав І. Маліньський.)

Між двома веснами 1917-1918 р.р.

Перші три місяці 1917 року дістали пізніше, з історичної перспективи, символічну назву «весни народів». За цей час відбулися події глибокого значення, що різко повернули не тільки колесо історії народів царської Росії, яка під ударом революційних сил почала тоді валитися, а й історії народів Західної Європи, тобто — історії всесвітньої. Революція на території царської Росії закінчилася перемогою большевиків, і ця перемога поставила решту вільного світу перед тяжким іспитом, який триває й досьогодні і якій має довести життєздатність вільного світу, його спромогу, покінчивши раз і назавжди з будь-якою тоталітарною системою гноблення народів та людини, влаштувати людське життя за тим зразком, про який мріяли і який заповіли кращі представники людства.

Зокрема для України період між двома веснами — 1917 і 1918 років — був періодом вирішним. Як і всі інші народи Росії, пробуджені революцією до самодіяльності, українці за цей короткий відтинок історичного часу пройшли величезну якісну революцію: від провінційної «народности» до народу, який заявив про свої права жити нарівні з іншими в межах федеративного устрою нового державного твору, від ідеї культурної автономії — до ідеї цілковитої державної незалежності. Надхненна полум'яними словами великого свого пророка Тараса Шевченка, українська нація в особі її інтелігенції, що репрезентувала найрізноманітніші політичні концепції від націонал-комунізму до монархізму, висувала одну по одній ідеї української державности, здійснення яких мало б принести щастя, добробут і повний розвиток сил пробудженої до життя нації. Цей проміжок часу між двома веснами і став періодом експериментування, коли, розривана внутрішніми суперечностями і атакована ворогом іззовні, Україна стала на велетенську історичну пробу своїх сил і своєї життєздатности.

У наше завдання тут не входить календарний огляд подій: вони відомі учасникам їх з живої дійсности, а молодшим поколінням — з книжок, газетних статтів, мемуарів та інших численних матеріалів, публікованих на еміграції. Не маємо ми на меті й виступати в ролі судді тих подій: кожне явище тодішнього українського життя, кожна людська особистість, що відігравала ту або іншу роль в бурхливих подіях того часу, несли в собі і позитивне, і негативне, як то завжди буває в періоди творення історії, і тому остаточний висновок і присуд зможе винести тільки зовсім нове покоління, для якого 1917—1918 роки будуть такою ж далекою минувшиною, як для нас епохи Хмельницького та Мазепи.

У чотирьох універсалах Центральної Ради послідовно засвідчено еволюцію української соціалістичної інтелігенції, яка становила собою переважну більшість нового державного твору, від ідеї федерації в межах « нової революційної Росії » до цілковитої державної незалежності України. До цієї останньої ідеї тодішні фактичні керівники України прийшли радше під тиском зовнішніх подій — в Четвертому універсалі написано дослівно, що до

самостійности України « нас вимушено », — тоді, коли, перед лицем большевицької практики, почали поступово розвиватись соціалістичні ілюзії про « всесвітнє братерство » й подібні високі ідеали, здійснення яких мало розпочатися з всеросійською революцією. Але цим крайнім кроком керівники України не могли вже спинити стихійного розвитку подій, як не могли вони його локалізувати й далекосяжними соціальними реформами. Те, що тоді у своїй облудній пропаганді обіцяли народові большевики, було однак прибавливіше, « прогресивніше », « революційніше », за земельну та інші реформи Центральної Ради, і реальна дійсність являла собою поле діяльності, де зударювалися між собою розагітовані большевиками крайні революційні елементи, з одного боку, і окупаційна сила німецької армії, тобто чинник зовнішній, що до нього по допомогу вдалася Центральна Рада, будучи сама не в силі спинити й відперти навалу большевиків. Таким чином сталося, що німці, для яких усі соціальні заходи соціалістичної Центральної Ради були аж ніяк неприйнятні, зробили тиск, тобто попросту вжили фізичної сили і молодий український революційний парламент розігнали. Водночас, у тому ж квітні 1918 року, відбувся й внутрішньоукраїнський переворот, наслідком якого владу в своїх руках зосередив гетьман Павло Скоропадський.

Не вдаючися тут в оцінку явища і не висловлюючи ані симпатій, ані антипатій, мусимо лише констатувати з усією тверезістю, що гетьманат був тоді єдиною можливим позитивним виходом для України, що переживала такий критичний час. Те, що тодішні окупанти України підтримали гетьмана як носія потрібної їм на той час « твердої влади », те, що гетьмана оточили люди недостойні, своєкорисні, різні кар'єристи й авантюристи, наслідком діяльності яких відбувалися славнозвісні операції так званих карних загонів по селах, зрештою й те, що в тих умовах Скоропадський змушений був йти на числені компроміси з окупаційною владою, як мусіли йти на компроміси з нею пізніше Гаха і маршал Петен, які в подібних умовах рятували чехів та французів, — усе це факти, що їх не можна і не треба замовчувати. Але так само не можна замовчувати й того позитивного, що принесла за короткий час свого тривання — від квітня до кінця листопада 1918 року — гетьманська влада: господарську стабілізацію, здійснення таких далекосяжних культурних заходів, як заснування Української Академії Наук та Українського Університету — при повному бойкоті з боку інтелігенції, яка вважала гетьманську владу за « реакційну », — далі рішучі заходи у створенні національних збройних сил і т. д. Насамперед же — гетьманська влада виступила відразу ж як безкомпромісова антибольшевицька сила і лишилася такою послідовною до кінця.

Як відомо, приводом до повстання Національного Союзу проти гетьмана, яке відбулося в погодженні з підпільними українсько-большевицькими чинниками, послужила ухвала гетьманського уряду про федерацію з майбутньою — меньшевицькою — Ро-

сією. Знов таки важко сказати, який вигляд би мала ця федерація і як взагалі уклався б розподіл сил і взаємин на території колишньої царської Росії, якби більшовизм був тоді розгромлений і народи змогли б справді виявити свою ніким не гноблену волю. Історичним фактом, проте, є, що більшовики перемогли, а в ході закріплення своєї влади винищили поступово всяку опозицію на місцях, в тому й числі й своїх учорашніх спільників у боротьбі проти гетьмана.

Сьогодні ми стоїмо на можливому порозі подій, що близько нагадуватимуть події 1917—1918 років. На випадок збройного конфлікту між вільним Заходом та більшовицьким Сходом і розгрому більшовизму наслідком цього конфлікту Україна може знов опинитися в полоні суперечних внутрішньополітичних концепцій, які, поборюючи одна одну, вкинуть цілий край у нову руїну. Довгліття еміграція, як видно, нічого не навчила представників тих угруповань, які й досі бавляться в «уряди» та «законні репрезентації» України, а групи нових емігрантів, що влилися в середовище старих, ще більше ускладнюють цей процес бродіння, вносячи в нього дальший хаос бо-

ротьби між собою різних «вождів» та «концепцій». Проте, люди доброї волі, тобто всі ті українці, яким ідеться не про вхоплення міністерського портфеля в майбутній самостійній Україні, а про дійсне визволення Батьківщини, повинні пам'ятати твердо одне: експериментування коштом новопродиваної братньої крові не повинне мати більше місця в умовах боротьби за вільну Україну, в умовах її здобуття й відбудови. Озброєні історичним досвідом, ми не маємо права витрачати наші сили на безплідні докази того, яка з емігрантських груп репрезентує собою законну владу в Україні. Об'єднавши всі наші сили, ми повинні боротися за створення самих умов, за яких цю законну владу — незалежно від наших концепцій і особистих бажань — перебрав би той, кому вона належить за всіма Божими й людськими законами: сам український народ.

З цього погляду події 1917—1918 років можуть послужити нам дуже повчальним прикладом, — негативним або позитивним, залежно від того, що саме з історичного досвіду ми оберемо собі за дороговказ.

П. С.

Ярошева сім'я

(Спогад)

Село наше Макарівка Богодухівського району на Харківщині розташоване обабіч яру, що ген ховаючись між чагарниками та верболозом, ліниво повзе до Ворксли. На півдні села, зі сходу на захід, присіли, мов би подорожні на відпочинок, три могили: Турецька, Гостра й Розкопана, а за ними бережком різбився оборонний вал, споруджений турками в часи турецько-російської війни. Вискочать бувало Ярошеві діти на чолі зі старшим Андрійком — гайда до могили. А там урозбіг. Одні вилізують на Гостру могилу і дивляться, як Святий Петро кози гонить, інші на Турецьку могилу, щоб, як казав дідусь, ніжками подрібшити, — «хай знають бусурмани, що в нашої землі їм покою не буде». Зате Андрій любив ходити до Розкопаної могили. Вскочить до неї, — а вона величезна, ніби став висхий, — і ристься. Дивишся шолом знайде, з якого потім птицю поїть або коням оес дає, а то і кусень від шаблі. Набридне бавитись — Андрій команду подасть:

— Ану, голопузі, додому! — і піднялась курява від дев'яти пар дитячих ніжок до самого Ярошевого двору.

Забіжать у двір, а батько їм прочухана:

— Все гарцюєте, а до господарства не привикаєте...

І дійсно таки, Тихонові Ярошу тяжкувато було вести господарку. Як не кажіть, 40 десятин землі, трос робочих коней, два лошаки, корова, телиця та ще й два бички, а помічників лише три з дев'яти. Самому старшому, Андрію, було 16 років. Та все ж таки старий Ярош з роботою порався заки зимою 1929 року не забрало його ГПУ, як запеклого куркуля, і посадило за ґрати Холодногорської тюрми.

Засумувала Ярошиха, як то раду з дітьми дати. А тут ще активісти хліб грабують, худобу розтягають. Таке лихо скоїлося, що й пригадати страшно.

— На сумуйте, мамо, прийде весна, я сам піду в

район скаржитись — заспокоював Андрій матір. — Які ж ми куркулі?..

Та чекати на весну не довелося.

Однієї січної ночі 1930 року три підводи санок, перевантажених людьми, увіралися з городу в двір Яроша. Це був сільський актив Макарівки на чолі з головою сільради Степаном Петровичем Сулименко, секретарем Герасимом Легайдою, активістами: Никифором Форостом, Корнієм Ковальовим зі своєю дружиною Параскою, Ягором Пащенком з сином Грицьком, Іваном Фомічем Пащенко з дружиною Оленою та декількома агентами ГПУ.

Першим проявив свою відвагу Степан Петрович. Він стрибнув з санок і, підскачовши до дверей, почав гаратати наганом. Перелякана Ярошиха запитала через вікно:

— Хто там такий?

— Відчиняй! — наказав голова сільради.

Ярошиха дверей не відчиняла. Налякані діти грюкотом збилися в кут печі. Сінні двері не витримали натиску плечей озброєних берданками активістів і з гуркотом повалилися в сні. Хатні двері Ярошиха відкрила сама. Оськажені активісти вскочили до хати і наказали Ярошисі як можна швидше збиратися й забрати з собою дітей.

На печі піднявся вереск. Озвірілий К. Ковальов та Н. Форост почали жбурляти з печі напівголих дітей. де з підлоги їх хапали інші активісти й тягли на двір до санок. Навантажені санки з Ярошевою сім'єю накрили токовою попоною і рушили в дорогу. Проїжджаючи повз клуню, Андрій зіскочив з санок та почав тікати. Не встиг заскочити до клуні, як за ним погнався Форост з Ковальовим. Впевнений в безвихідному становищі Андрій закричав на гвалт. Ковальов вхопив пучок житної соломи, зробив з нього наскоро перевесло і затягнув Андрію рота. В такому положенню мусив їхати майже до самого

двірця Хотьмежа, який знаходився від їхнього села понад 30 кілометрів. А там у вагони й вивезли на Сибір.

З початком літа 1931 року Тихон Ярош був звільнений з ув'язнення «за неіменієм доказательства», — де йому ставилося у вину користування двоохстами десятинами землі і десятима робітниками, — повернувся додому. Голова сільради й каже:

— Може хочеш сім'ю свою мати коло себе? Вишли їй гроші — вона приїде. А довідку ми вже безкоштовно дамо.

Тихон пішов по добрих людях. Хто карбованець, хто два і восени цього ж року сім'я повернулася з заслання без чотирьох дітей. Вони померзли ще під час транспорту на Сибір.

Не згладилась з пам'яті тяжка втрата дітей, як Тихона Яроша спіткала нова, ще лютіша біда. В травні місяці 1932 року серед білого дня ті ж самі активісти оточили десять дворів: Якова й Максима

Токарів, Якова Білика, Паші Легейди... а в тому числі і двір Тихона Яроша, забрали їх з сім'ями і вивезли в безвість.

Прийшла осінь. На їх поля гайворонням накинута актив. Вони тягли майно та врожай чесних працівників, заохочуючи до грабунку й бідноту, як Сашка Козюберду, Ілька Швидкого з синами, Антіна Понеділка, Петра Кривороту та інших. Мовляв, дивись: я не сів і не косив — повну торбу напросив. Та ці високогуманні селяни не посміли й колоска чужого взяти. Всі вони вмерли голодною смертю 1933 року.

І ніби Божа кара за чесну поставу нашого селянства до приватної власності звалилася на голову тих хамів, які були ласі на чуже майно. Більша їх частина пішла протоптувати шляхи Далекої Півночі.

Так нищили наше селянство та ніколи і ніхто у світі не знищить його нахилу мати і володіти.

Назар Сулименко

Конференція Об'єднання Українців Федералістів Демократів в м. Мюнхені

25 квітня ц. р. в м. Мюнхені відбулася конференція Об'єднання Українців Федералістів Демократів (ОУФД). Прибувши з Канади голова ОУФД проф. Богатирчук зробив доповідь, в якій він змалював завдання і шлях роботи Українських Федералістів. Доповідач підкреслив історичну пов'язаність — культурну, економічну, релігійну — двох великих народів українського та російського.

«Лейт-мотивом» всіх виступів і, головним чином, у виступі голови конференції проф. Шідловського, —

був заклик до порозуміння з інакодумаючими українцями до утримання від гострих нападів на їх адресу та до обов'язкової толерантності. Взаємні образи та лайки в українському середовищі лише загострюють зброю нашого загального ворога — комунізму, принижують ім'я українця та послаблюють українську визвольну боротьбу», — сказав проф. Бойко. Конференція закінчилася співом українського гімну, який дружно проспівали учасники конференції.

І. М.

Голено чи стрижено, пане Гудим-Левковичу?

В ч. 9 «Бюлетеню УВР» було вміщено мого відкритого листа, як голови ЦБ УДС, до ЦК ОУФД у справі запрошення цим останнім п. Ю. Гудима-Левковича на свій з'їзд як делегата від УДС. В листі докладно з'ясовано неправність репрезентування п. Гудимом-Левковичем УДС, організація якої перебуває в Німеччині і жадних повноважень п. Гудимові-Левковичеві в цій справі не давала. В наступному числі «Бюлетеню УВР» — 10—11, за січень-лютий 1953 р., — вміщено й офіційну заяву ВК УВР у цій справі, де, по короткому виясненні її, сказано було наприкінці, що ВК УВР вважає «всю гумористичну історію з п. Гудим-Левковичем закінченою».

Звичайно, до цієї історії не варто було б більше повертатися, якби п. Гудим-Левкович, під'юджуваний бажанням сказати таки останнє слово у відомій анекдотичній концепції «голено-стрижено», не виступив би тепер знов на сторінках «Східняка» в ч. 29, з 3. квітня 1953 р. з відкритим листом, в якому обвинувачує нас мало не в захопленні влади в УДС шляхом «путчу».

Що ж, нехай і «стрижено»! Обмежимося лише тут на маленькому зіставленні дат в інтересах тієї ж правди, незаплямленим борцем за яку виступає в Америці п. Гудим-Левкович.

На 20. грудня минулого року було призначено конференцію УДС з метою створення централі цієї організації та виборів її керівних органів. Серед інших членів УДС був повідомлений про це і п. Гудим-Левкович. Після довгої (і незрозумілої) мовчанки цей остатній раптом надіслав листа, в якому сповіщав, що мітична «централь УДС», яка нібито перебуває в Америці, виходить із складу УВР. Цікаво тут те, що лист датовано 16 грудня, а поштовий американський штампель на ньому — з 24 грудня. З якою метою п. Гудим-Левкович носив листа з таким важливим повідомленням у своїй кишені аж 9 днів, нехай, як хоче, пояснить, бо останнє слово ми переуступаємо йому. Нехай буде «стрижено»!

Володимир Василякий

До друзів і прихильників УВР!

Зібрані гроші в Німеччині просимо пересилати на адресу: München, Bayerische Vereinsbank, — Postscheckkonto 9785, für Bankkonto 408596.

З інших країн гроші пересилати через банк на адресу: München, Bayerische Vereinsbank, Bankkonto № 408596, або міжнародними поштовими купонами.

«БЮЛЕТЕНЬ» видає Виконавчий Комітет Ради Українського Визвольного Руху

Поштова адреса редакції: W. Solotarenko, München 37, Postfach 19, Germany. Ціна 30 пф. (Preis 30 Pfg)